

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

శ్రీమద్వాల్మీకీయరామాయణం

॥ సుందరకాండం ॥

పంచత్రింశః సర్గః

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

---

*This was typeset using L^AT_EX, skt, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః
శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
॥ సుందరకాండం ॥
పంచత్రింశః సర్గః

సీతయా పృష్టేన హనుమతా శ్రీరామస్య శారీరికలక్షణానాం గుణానాం చ
వర్ణనం నరవానరమైత్రీప్రసంగం శ్రావయిత్వా సీతాయా మనసి
స్వకీయవిశ్వాసస్యోత్పాదనం చ

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ |
ఉవాచ వచనం సాంత్యమిదం మధురయా గిరా || 5.35.1 ||

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణం |
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్ సమాగమః || 5.35.2 ||

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ వానర |
తాని భూయః సమాచక్ష్య న మాం శోకః సమావిశేత్ || 5.35.3 ||

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం తస్య చ కీదృశం |
కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే || 5.35.4 ||

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్యో హనూమాన్ మారుతా త్మజః |
తతో రామం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే || 5.35.5 ||

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహీ పరిపృచ్ఛసి |
భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ || 5.35.6 ||

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై |
లక్షితాని విశాలాక్షి వదతః శృణు తాని మే || 5.35.7 ||

రామః కమలపత్రాక్షః పూర్ణచంద్రనిభాననః |
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే || 5.35.8 ||

తేజసాఽఽదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః |
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః || 5.35.9 ||

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్య చ రక్షితా |
రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరంతపః || 5.35.10 ||

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా |
మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః || 5.35.11 ||

అర్చిష్మానర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః |
సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణాం || 5.35.12 ||

రాజనీత్యాం వినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసకః |
జ్ఞానవాన్ శీలసంపన్నో వినీతశ్చ పరంతపః || 5.35.13 ||

యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః |
ధనుర్వేదే చ వేదే చ వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః || 5.35.14 ||

విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవః శుభాననః |
గూఢజత్రుః సుతామ్రాక్షో రామో నామ జనైః శ్రుతః || 5.35.15 ||

దుందుభిస్వననిర్హోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ |
సమశ్చ సువిభక్తాంగో వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః || 5.35.16 ||

త్రిస్థిరస్త్రిప్రలంబశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః |
త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధో గంభీరస్త్రిషు నిత్యశః || 5.35.17 ||

త్రివలీమాంస్త్రివనతశ్చతుర్వ్యంగస్త్రిశీర్షవాన్ |
చతుష్కలశ్చతుర్లేఖశ్చతుష్కముశ్చతుః సమః || 5.35.18 ||

చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గతిః |
మహోష్ఠహనునాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాః || 5.35.19 ||

దశపద్మో దశబృహత్ త్రిభిర్వాప్యో ద్విశుక్లవాః |
షడున్నతో నవతనుస్త్రిభిర్వాప్యోఽతి రాఘవః || 5.35.20 ||

సత్యధర్మరతః శ్రీమాః సంగ్రహానుగ్రహే రతః |
దేశకాలవిభాగజ్ఞః సర్వలోకప్రియంవదః || 5.35.21 ||

భ్రాతా చాస్య చ వైమాత్రః సౌమిత్రిరమితప్రభః |
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చాపి తథావిధః || 5.35.22 ||

స సువర్ణచ్ఛవిః శ్రీమాః రామః శ్యామో మహాయశాః |
తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనకృతో త్సవౌ || 5.35.23 ||

విచిన్వంతౌ మహీం కృత్స్నామస్మాభిః సహ సంగతౌ |
త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరంతౌ వసుంధరాం || 5.35.24 ||

దదర్శతుర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితం |
ఋష్యమూకస్య మూలే తు బహుపాదపసంకులే || 5.35.25 ||

భ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనం |
వయం చ హారిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరం || 5.35.26 ||

పరిచర్యామహే రాజ్యాత్ పూర్వజేనావరోపితం |
తతస్తౌ చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ || 5.35.27 ||

ఋష్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ |
స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః || 5.35.28 ||

అభిప్లుతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః |
తతః స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః || 5.35.29 ||

తయోః సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరం |
తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్ ప్రభూ || 5.35.30 ||

రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః |
తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ || 5.35.31 ||

పృష్ఠమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ |
నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే || 5.35.32 ||

తయోరన్యోన్యసంభాషాద్ భృశం ప్రీతిరజాయత |
తత్ర తౌ కీర్తిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ || 5.35.33 ||

పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా |
తం తతః సాంత్వయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః || 5.35.34 ||

స్త్రీహేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తం పురుతేజసా |
తతస్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః || 5.35.35 ||

లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ |
స శ్రుత్వా వానరేంద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః || 5.35.36 ||

తదాసీన్నిష్ప్రిభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాః |
తతస్త్వద్ధాత్రశోభీని రక్షసా హ్రాయమాణయా || 5.35.37 ||

యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే |
తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః || 5.35.38 ||

సంహృష్టా దర్శయామాసుర్గతిం తు న విదుస్తవ |
తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ || 5.35.39 ||

స్వనవంత్యవకీర్ణాని తస్మిన్ విహతచేతసి |
తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తదా || 5.35.40 ||

తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితం |

పశ్యతస్తాని రుదతస్తామ్యతశ్చ పునః పునః || 5.35.41 ||

ప్రాదీపయద్ దాశరథేస్తదా శోకహుతాశనం || 5.35.42 ||

శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా |

మయాపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛాదుత్థాపితః పునః || 5.35.43 ||

తాని దృష్ట్వా మహార్వాణి దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః |

రాఘవః సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సంన్యవేశయత్ || 5.35.44 ||

స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే |

మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్నినేవగ్నిపర్వతః || 5.35.45 ||

త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవం |

తాపయంతి మహాత్మానమగ్న్యగారమివాగ్నయః || 5.35.46 ||

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః పరిచాల్యతే |

మహతా భూమికంపనే మహానివ శిలోచ్ఛయః || 5.35.47 ||

కాననాని సురమ్యాణి నదీప్రసవణాని చ |

చరన్ రతిమాప్నోతి త్వామపశ్యన్ నృపాత్మజే || 5.35.48 ||

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః |

సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే || 5.35.49 ||

సహితౌ రామసుగ్రీవాపుభావకురుతాం తదా |

సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం ప్రతి || 5.35.50 ||

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః |

కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః || 5.35.51 ||

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే |
సర్వర్షహరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్ పతిం || 5.35.52 ||

రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత |
హనూమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్దూతముపాగతం || 5.35.53 ||

స్వం రాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః స్వానానీయ మహాకపీ |
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాః || 5.35.54 ||

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహౌజసః |
అద్దిరాజప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీం || 5.35.55 ||

తతస్తే మార్గమాణా వై సుగ్రీవవచనాతురాః |
చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః || 5.35.56 ||

అంగదో నామ లక్ష్మీవాః వాలిసూనుర్మహాబలః |
ప్రస్థితః కపిశార్దూలస్త్రిభాగబలసంవృతః || 5.35.57 ||

తేషాం నో విప్రణష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే |
భృశం శోకపరీతానామహోరాత్రగణా గతాః || 5.35.58 ||

తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ |
భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణాంస్త్యక్తుముపస్థితాః || 5.35.59 ||

విచిత్య గిరిదుర్గాణి నదిప్రసవణాని చ |
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాంస్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః || 5.35.60 ||

తతస్తస్య గిరేర్మూర్ధ్ని వయం ప్రాయముపాస్మహే |
దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాః వానరపుంగవాః || 5.35.61 ||

భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః |
తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ తథా వధం || 5.35.62 ||

ప్రాయోపవేశమస్మాకం మరణం చ జటాయుషః |
తేషాం నః స్వామిసందేశాన్నిరాశానాం ముమూర్షతాం || 5.35.63 ||

కార్యహేతోరిహాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్ మహాన్ |
గృధ్రరాజస్య సోదర్యః సంపాతిర్నామ గృధ్రరాట్ || 5.35.64 ||

శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాదిదం వచనమబ్రవీత్ |
యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః || 5.35.65 ||

ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః |
అంగదోఽకథయత్ తస్య జనస్థానే మహద్వధం || 5.35.66 ||

రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథార్థతః |
జటాయోస్తు వధం శ్రుత్వా దుఃఖితః సోఽరుణాత్మజః || 5.35.67 ||

త్వామాహ స వరారోహ వసంతీం రావణాలయే |
తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనం || 5.35.68 ||

అంగదప్రముఖాః సర్వే తతః ప్రస్థాపితా వయం |
వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాంతముత్తమం || 5.35.69 ||

త్వద్ధర్మనే కృతోత్సాహో హృష్టాః పుష్టాః ప్లవంగమాః |
అంగదప్రముఖాః సర్వే వేలోపాంతముపగతాః || 5.35.70 ||

చింతాం జగ్ముః పునర్భీమాం త్వద్ధర్మనసముత్సుకాః |
అథాహం హరిసైన్యస్య సాగరం దృశ్య సీదతః || 5.35.71 ||

వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః |
లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా || 5.35.72 ||

రావణశ్చ మయా దృష్టస్త్వం చ శోకనిపీడితా |
ఏతత్ తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్తమనిందితే || 5.35.73 ||

అభిభాషస్వ మాం దేవి దూతో దాశరథేరహం |
తన్మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్తమిహాగతం || 5.35.74 ||

సుగ్రీవసచివం దేవి బుధ్యస్వ పవనాత్మజం |
కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః || 5.35.75 ||

గురోరారాధనే యుక్తో లక్ష్మణః శుభలక్షణః |
తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః || 5.35.76 ||

అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవచనాదిహ |
మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా || 5.35.77 ||

దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా |
దిష్ట్యాహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతాం || 5.35.78 ||

అపనేష్యామి సంతాపం తవాధిగమశాసనాత్ |
దిష్ట్యా హి న మమ వ్యర్థం సాగరస్యేహ లంఘనం || 5.35.79 ||

ప్రాప్స్యామ్యహమిదం దేవి త్వద్ధర్మనకృతం యశః |
రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్స్యతే || 5.35.80 ||

సపుత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపం |
మాల్యవాఽ నామ వైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః || 5.35.81 ||

తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః |
స చ దేవర్షిర్దిష్టః పితా మమ మహాకపిః |
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శంబసాదనముద్ధరః || 5.35.82 ||

యస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి |
హనుమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా || 5.35.83 ||

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః |
అచిరాత్ త్వామితో దేవి రాఘవో నయితా ధ్రువం || 5.35.84 ||

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోకకర్మితా |
ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైర్దూతం తమధిగచ్ఛతి || 5.35.85 ||

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ |
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్షాభ్యాం ముమోచానందజం జలం || 5.35.86 ||

చారు తద్ వదనం తస్యాస్తామ్రశుక్లాయతేక్షణం |
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ || 5.35.87 ||

హనూమంతం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా |
అథోవాచ హనూమాంస్తాముత్తరం ప్రియదర్శనాం || 5.35.88 ||

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వాసిహి మైథిలి |
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహం || 5.35.89 ||

హతేఽసురే సంయతి శంబసాదనే
కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ |
తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి
ప్రభావతస్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః || 5.35.90 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే పంచత్రింశః సర్గః ||